

Kantov kozmopolitizam i Europska unija

Milevoj, Toni

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet u Rijeci**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:313786>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-17**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

Sveučilište u Rijeci – Odsjek za filozofiju
Preddiplomski dvopredmetni studij filozofije i povijesti

Toni Milevoj
Kantov Kozmopolitizam i Europska Unija
Završni rad

Mentor: doc. dr. sc. Neven Petrović

Rijeka, 2017.

Kantov Kozmopolitizam i Europska Unija

1. Uvod.....	1
2. Preliminarni članovi vječnog mira za suvremenu Europu.....	3
2.1. Svrhovitost članaka za daljnje čitanje.....	3
2.2. Međusobna povezanost preliminarnih članaka.....	7
3. Tri definitivna člana vječnog mira i Europska Unija	9
4. Moralni kozmopolitizam	16
5. Zaključak	19
6. Literatura	20

Sažetak

U eseju ću argumentirati kako su Kantove kozmopolitičke ideje dijelom implementirane u teoriju i praksu Europske Unije, no, ipak, ne u potpunosti. Do tog zaključka sam došao usporedivši Kantove ideje te ideje Europske Unije o kozmopolitizmu. Glavno, istraživačko pitanje eseja jest, jesu li Kantove ideje kompatibilne sa globalnom vlašću i ustavnim objektivima Europske Unije? Ako nisu, može li EU iskoristiti neke Kantove ideje te ih implementirati u svoju politiku? Analizirati ću šest Kantovih preliminarnih članova mira te tri člana za vječni mir koji nas opskrbljuju informacijama o stvaranju mira u državi i usporediti ću ih sa praksom Europske Unije. Uz Kantove spise o politici, koristiti ću raznu literaturu koja se bavi ovim problemom te modernizira Kanta kako bi usporedba bila lakša. Uz Kantovu misao te ekstenzivan broj članaka, zaključiti ću jesu li Kantove kozmopolitske implikacije upotrebe za modernu politiku Europe, utječu li da današnju političku misao te je li sama Europska Unija spremna prilagoditi se idejama Kanta radi mirnije politike u budućnosti.

Ključne riječi: Kant, Europska Unija, kompatibilnost, kozmopolitizam, globalna vlast, diskriminacija, moralni kozmopolitizam

1. Uvod

Immanuel Kant, jedan od najvećih modernih filozofa, osim svojih teorija koje spadaju u domenu teorijske filozofije poput onih u *Kritici čistog uma* piše i u domeni praktične filozofije, a istom će se ovaj esej baviti. Samim krajem 18. stoljeća na svijet dolazi njegov rad koji se smatra epitomom Kantove političke filozofije, a to je *Vječni mir* koji će biti glavna tema teksta. Postavljeno istraživačko pitanje na koje ću odgovoriti jest: Mogu li se Kantove ideje vječnog mira pronaći u globalnoj politici Europske unije? Argumentirati ću da su Kantove kozmopolitske ideje itekako evidentne u globalnoj politici EU, a to ću dokazati oslanjajući se na njegovo, već navedeno, djelo. Kako bih to uspio napraviti, usporediti ću autorovu ideju kozmopolitizma sa kozmopolitskim tendencijama navedene europske institucije. Ako Kantove ideje nisu u potpunosti kompatibilne sa dosadašnjim dostignućima navedene europske institucije može li EU iskoristiti neke od tih teorija u praksi? Proučavanjem 6 preliminarnih točaka o miru, a potom i 3 temeljne točke *Vječnog mira* prikazati ću s kojim je Kantovim idejama Europska unija usporediva te koje su implementirane, a koje bi trebalo implementirati u tu instituciju kako bi se iskoristile u budućnosti. Uz, već spomenuto, djelo, koristiti ću niz članaka koji se bave sličnim temama u domeni koja obuhvaća kozmopolitizam i Kanta kako bih dobio veći spektar opcija i mišljenja za unaprjeđenje globalne politike Europske unije¹. Razrada eseja biti će podijeljena na tri dijela. U prvom dijelu, baviti ću se sa 6 preliminarnih članaka koji vode ka vječnom miru, razmotriti ću koji su korisni za Europsku uniju te ću se kritički osvrnuti na svaki od njih i ponuditi argument zbog kojeg mislim da nije potreban za ostvarenje mira. Od tih 6 prikazati ću neslaganje sa dva članka, za sljedeća dva ću biti suzdržan, a ostatak ću zagovarati kao ideje čiju vrijednost treba održavati u toj instituciji. Također, jedan dio ovog poglavlja razmotriti će povezanost važnijih članaka za ovaj esej te zaključiti postoji li sadržajno slaganje među njima. Stoga, prvi dio eseja biti će podijeljen u dva dijela nazvana: svrhovitost članaka za daljnje čitanje te međusobna povezanost preliminarnih članaka. Drugo poglavlje biti će usmjereno na glavna tri članka koje je potrebno pratiti za dobivanje vječnog mira. Dok ih budem razmatrao usporediti ću ih sa idejama i funkcijom Europske unije te sa postulatima navedenim u kompilaciji svih povelja Europske Unije, nazvanom *Rimska povelja*. Objasniti ću jesu li ti glavni članci već implementirani i mogu li postati dio ideja spomenute institucije kao što je slučaj sa drugim Kantovim člankom koji se bavi čistim kozmopolitizmom.

¹ Wonicki, R., 2008, *Cosmopolitanism and liberalism: Kant and contemporary liberal cosmopolitanism*, Cavallar, G., 2012. *Ethics & Global Politics*, to su samo neki od korištenih članaka u ovom eseju.

U ovom dijelu, biti će prostora za kritike Europe Unije. Različiti tekstovi će osvijetliti jedan dio rasprave u Unijinoj praktičnoj politici koji je vrlo relevantan za ovaj esej. Za kraj, u zadnjem poglavlju, osvrnuti ću se na moralni kozmopolitizam kao važnu stavku među Kantovim idejama te praksama EU i razriješiti ću kritiku upućenu autorovoj kozmopolitskoj ideji koristeći vlastite ideje te one stranih autora koji se bave moralnim i političkim kozmopolitizmom.

2. Preliminarni članovi vječnog mira za suvremenu Europu

2.1. Svrhovitost članaka za daljnje čitanje

Vječni mir je praktički nemoguće uspostaviti u ovom trenutku razvoja čovječanstva, no vrlo je zanimljivo razmatrati isti kao ideju te pokušati primijeniti neke od članova vječnog mira na suvremeno političko stanje usprkos konstantnoj prijetnji anakronizma. Nemogućnost uspostavljanja vječnog mira može se dokazati na različite načine te će, iako se mnogo pojedinaca slaže sa mnom, uvijek biti onih koji čvrsto stoje iza ideje kako se mir može osigurati. Ako odlučimo pratiti Kantovu misao u današnjem svijetu, upravo bi manjak zajedništva (koji i postoji) među državama stvorio problem u stvaranju vječnog mira. U ostalom, u preliminarnim članovima vječnog mira je to vrlo očito, naime, konstantno se ta ideja zajedništva spominje na razne načine. Razlog tome je, naravno, povijest koju imaju narodi, pogotovo oni svjetski lideri koji, usprkos velikoj moći imaju i velikih briga. Primjerice, Francuska nakon Prvog svjetskog rata koja nije bila u poziciji održavati mir u svijetu prema idejama Kantovog vječnog mira, već je bilo racionalno održati nadmoć u Europi koji su Francuzi uživali prije rata. Stoga, opresija na Njemačku industriju u svrhu naplate dugova Velikog rata i „zabrana“ stvaranja prijateljstva s Rusima čine Francuze tzv. „egoističnim nacionalistima“ toga doba koji nisu sposobni održati mir svojim prohtjevima. Upravo je u tome i problem, može li država samo odbaciti vlastite interese u nekakvu drugu svrhu? Možda bi idealno bilo da su te glavne sile Europe ultimativno altruistične, no nije racionalno biti takav. Upravo zato, a uz to imamo mnogo drugih povijesnih primjera, vidimo kako su neki od ovih postulata relativno upotrebljivi, a mogu nas donekle navesti na pravi smjer i dobre međunarodne odnose, pa možda i, u budućnosti, bolju Europsku uniju. Ostali postulati su, pak, neostvarivi zbog razvitka same Europe od Kantovog doba ili problematičnosti samog značenja tog postulata.

Što se tiče preliminarnih članova vječnog mira, izdvojiti ću samo nekolicinu upotrebljivih koju Kant spominje u prvom odjeljku svog djela, Prema vječnom miru. Tih 6 preliminarnih članova vječnog mira nemaju toliku važnost za modernu konstrukciju Europske Unije s obzirom da su neki zastarjeli, a neki već upotrjebljeni te da je u njima najčešće tema ratni sukob među državama. Kada govorim o zastarjelim člancima, ne smatram da su potpuno neupotrebljivi, već mislim da je za neke od njih Europska Unija previše razvijena kako bi se opet bavila takvim idejama i korigirala odluke u skladu s njima. Prvi i treći članak smatram problematičnim za politiku koja teži miru, no treći puštam otvorenim daljnjoj interpretaciji,

drugi i šesti članak sam odlučio proglasiti zastarjelima za ovu temu i razdoblje zbog konstantnog razvoja politike od Kantovog perioda. U nastavku ću, potom, izdvojiti dva članka (četvrti i peti) za koje smatram da se konstantno trebaju održavati jer mogu biti pogubni za red i potrebu za mirom u Europi. Zbog takve podijele, preliminarni članci neće biti po redu posloženi, kako ih je Kant naveo, već će biti posloženi unutar navedenih skupina. Naravno, pokušati ću navesti i neke argumente koji podržavaju moje tvrdnje.

Prvi preliminarni član vječnog mira- *Nijedan mirovni ugovor ne treba smatrati valjanim ako je sklopljen tako da prešutno sadrži povod budućem ratu.*

Kant smatra da prešućivanjem starih pretenzija zbog umora od sukoba dolazi do zlih namjera da se iskoriste buduće dobre prilike za nastavkom rata ili napadom na prijašnjeg neprijatelja. Za njega, iskorištavanje tih prilika ispod je dostojanstva vladara kao i ministara koji su skloni takvim odlukama (Kant 1964, 115-116). Ovaj zakon je restriktivan te spada pod one koji se moraju odmah izvršiti (Kant 1964, 119). Problem koji imam s ovim postulatom odnosi se na pitanje: kako to uvidjeti i korigirati iz trećeg lica? Kako ja mogu reći nekom da odbaci sve pretenzije koje mogu činiti povod budućem ratu? Situacija je vrlo relativna; ja bih možda postupio kao Kant, no, s druge strane, ne moram, što nas, onda, dovodi do zaključka da, usprkos moralnom pritisku, nema opresivnih zakona koji će nam zabraniti da potpisujemo mir koji će biti povod budućem ratu. Stoga, ako bilo tko sklopi mir s prešutnim sukobom u budućnosti, nitko ga ne može spriječiti osim njegovih moralnih ideala koji ne moraju dolaziti u sukob s tim postupkom. Problem je što ne postoji „policajac“ koji bi mogao spriječiti to prije nego što se takav mir potpiše te tako ostajemo predani na milost i nemilost onog drugog koji odlučuje s kojim pretenzijama sklapa mir. No, to možda i nije glavni protuargument koji sam htio spomenuti. Naime, do problema dolazi kada u ideju uključujemo situacije s različitom moralnom težinom. Vjerujem da bi se Kant složio da ne možemo isto vrednovati minorni rat koji je uzeo veoma mali broj žrtava i genocid koji je utjecao na razvoj civilizacije ili na državu. Ako pretpostavimo da je u obje hipotetske situacije došlo do mirovnog sporazuma, onda se moramo složiti kako pretenzije prve situacije nisu toliko „teške“ kao one u slučaju genocida. Razumljivo je kako bi se u prvoj situaciji bilo nemoralno okoristiti situacijom koju Kant ne priželjkuje u prvom postulatu, pogotovo ako takva država nije doživjela veliku opresiju, da jeste, takva situacija bi više naginjala onoj drugoj. U slučaju genocida, ne bi bilo nerazumljivo postupiti oprečno Kantu, ako se država ne može braniti u trenutku užasnih zločina koji se događaju nad njenim stanovništvom zbog bilo kojeg valjanog razloga, a ne dopušta takav zločin ili oduzimanje teritorija i opresiju nad narodom, sasvim je razumljivo da sklopi mir kod će imati

pretenziju na vraćanje starih teritorija ili osvetu u ime građanstva. Drugim riječima, trebamo postaviti granice unutar kojih bi ovaj postulat vrijedio, teško je argumentirati u korist ove tvrdnje u svim mogućim situacijama. Zato sam iskoristio dva hipotetska primjera, svakoga na svojoj strani spektra situacije, kako bih pokazao da se trebaju definirati točke u kojima se na ovaj argument možemo osloniti više ili manje.

Treći preliminarni članak vječnog mira- *Stajaće vojske (miles perpetuus) trebaju s vremenom potpuno nestati.*

„One neprestano prijete ratom drugim državama, jer su uvijek spremne pokazati se naoružane za takav pothvat. One prisiljavaju države da se međusobno bez granica nadmeću u broju naoružanih ljudi, a kako to zahtijeva velike izdatke, mir konačno postaje još mučniji od kratkog rata, pa takve vojske postaju same po sebi uzrok napadačkih ratova kojima se želi postići rasterećenje (Kant 1964, 116-117).“ Kant još smatra da ljudi koji se bore i ubijaju, a plaćeni su za to, bivaju korišteni kao sredstvo ili oruđe od strane nekog drugog. Ova, Kantova ideja jest primjenjiva u današnjoj Europskoj uniji čije su članice takav proces i započele ukidanjem obveznih vojnih rokova i drugih služenja vojsci, no njegovi rezultati i vrijednost će biti vidljivi u budućnosti. Uzmemo li u obzir imperijalističke tendencije zapadnih sila u vrijeme Kanta, shvatiti ćemo da su ne-europske zemlje pokušale pružiti otpor silama, a to je tada bilo jedino ostvarivo oružjem, tu postoji potencijalni problem. Sagledavši istu situaciju danas, vidimo kako se događa slična stvar, no to ta tema zaslužuje odlazak u druge sfere istraživanja koje se odvajaju od Kantovih ideja. Važno je dodatno napomenuti kako je jedna od mogućnosti natjerati države da se liše sukoba oružjem (jer, kao što sam napomenuo, ne žele sve države tu ideju, koliko god njihovi interesi imali manju moralnu vrijednost od onih koje taj cilj žele postići).

Drugi preliminarni član vječnog mira smatra da nijednu samostalnu državu (bez obzira na to je li ona velika ili mala) ne može druga država steći naslijeđem, zamjenom, kupovinom niti darivanjem (Kant 1964, 115-116). Uz to, šesti preliminarni član vječnog mira drži da si nijedna država u ratu s drugom ne smije dopustiti takva neprijateljstva koja bi u budućem miru nužno onemogućila međusobno povjerenje, a to su: iznajmljivanje plaćenih ubojica, trovača, kršenje ugovora, poticanje na izdaju u državi s kojom se ratuje (Kant 1964, 118).

Te, prema Kantu, nečasne ratne lukavštine i opresije opisane u drugom i šestom preliminarnom članu, razvojem Ujedinjenih Naroda i Europske unije nisu moguće. Tu se prvenstveno referiram na neka veća kršenja ugovora koja bivaju podnesena raznim sudovima

itd. Što se tiče iznajmljivanja plaćenih ubojica, trovača i ostaloga, mora se reći kako su takve radnje u suvremenoj Europi relativno strane te zasigurno nisu često korištene. Sama moja pogreška, koju otvoreno priznajem, je u ovom članku anakronizam koji se ovdje prikazuje u punom licu. Sasvim je jasno kako nisu svi zakoni filozofa koji je najviše pisao krajem 18. stoljeća pogodni za svijet u 21. stoljeću, no smatram da anakronizama neće biti puno te ću se, osim ovog slučaja pokušati pridržavati samo Kantovih ideja, a ako budu ovakvog tipa naglasiti ću nemogućnost same izvedivosti ideje u praksi zbog njene zastarjelosti. U ostalom, preliminarni članovi vječnog mira ne čine glavnu ideju ovog rada, već ona 3, definitivna članka koja slijede kasnije.

Četvrti preliminarni član vječnog mira- *Država se ne smije zaduživati zbog vanjskih državnih razmirica.*

Ako je svrha pomoćnog izvora da bude mehanizam u međusobnoj borbi sila, onda taj izvor postaje opasan jer, po Kantu, državna blagajna za vođenje rata postaje veća od blagajne svih ostalih država. Ako se u državi ili izvan nje traži pomoć u gospodarske svrhe, onda taj pomoćni izvor nije sumnjiv. Sklonost države takvom ratovanju predstavlja problem kojim je upitno ostvarenje vječnog mira (Kant 1964, 117). Dizanje kredita za rat bio je trend još tokom Velikog rata², a s ovim Kantovim argumentom se moram složiti. Naime, takvo zaduživanje nije praktično za državu koja vodi rat jer, ako se radi o ratu velikih razmjera pitanje je može li ona uopće vratiti te novce. U cijeloj toj priči postoji i pitanje kamata koje otežavaju kasnije vraćanje duga, a, uz to, i pitanje pobjednika. Ako država koja duguje novac izgubi rat, a kako se čovječanstvo razvija, to su ratovi skuplji i razorniji, pitanje je hoće li ga uspjeti vratiti. Uključio sam ovu opciju ishoda rata jer se troškovi povećavaju, to jest, uključuje se isplaćivanje ratnih odšteta u računicu.

Peti preliminarni član vječnog mira: *Nijedna se država ne smije nasilno upletati u ustav i vladu druge.*

Država nema pravo to učiniti, a Kant ovo smatra opomenom: „...jer je primjer golemih nevolja što ih je na sebe navukao jedan narod svojim bezakonjem.“(Kant 1964, 118) Ovdje ne možemo pridodati slučaj u kojem se jedna država zbog unutarnjih razmirica podijeli na dva, zasebna dijela. Ako koja država prida pomoć jednom od ta dva dijela, Kant to ne bi

² http://encyclopedia.1914-1918-online.net/article/war_bonds

smatrao miješanjem u uređenje države, no ako se vanjske sile upliću u sukob koji još uvijek nije riješen, onda one povređuju prava naroda. (Kant 1964, 118)

2.2. Međusobna povezanost preliminarnih članaka

U ovom dijelu eseja predstaviti ću međusobnu povezanost nekolicine preliminarnih članaka koji su podložni među ispunjavanju. U eseju se može primijetiti kako nedostaje šesti preliminarni članak te kako prilikom povezivanja s ostalim člancima u tekstu kombinacije predvide prvi i drugi članak koji nisu samo međusobno povezani, nego i sa gotovo svim drugima osim šestog. Naravno, neki od njih su zastarjeli za cijelu temu eseja, a time, kako sam ranije u tekstu napomenuo, i irelevantni za isti. Stoga, na neke članke u ovom dijelu teksta neće biti obraćena pažnja zbog navedenog razloga, ali i zato što su ne povezivi s ostalima te tako plodonosni za Kantovu teoriju vječnog mira. To objašnjava zato šesti preliminarni članak nije naveden u tekstu. Nadalje, iako sam u prijašnjem dijelu teksta naveo kako je drugi Kantov članak manje relevantan za ovu temu, naveo sam ga ovdje zbog povezanosti s ostalima, a time i većom vrijednošću od šestog članka koji nije takav. Također, pošto su članci objašnjeni i napomenuti u prošlom poglavlju, sada ih neću navoditi, već ću se referirati na njih brojem.

Prvi i drugi preliminarni član se slažu u ideji koja nalaže da je nemoguće preuzeti drugu državu procesima poput naslijeđa, zamjene, kupovine ili darivanja ako postoji prvi preliminarni član koji korigira drugi. Naime, sam čin koji nalaže drugi preliminarni član teško je ostvariti ako se svaki ostvareni ugovor koji sadrži povod budućem ratu ne smatra valjanim. Drugim riječima, ako država određenim procesom stekne neku drugu, postoji vjerojatnost kako će ova, stečena, imati tendenciju započeti rat za svoje oslobođenje bilo to nakon obrambenog rata koji se protivi pokušajem preuzimanja iste ili nedostatka reakcije koja ista pokazuje prilikom tog procesa.

Razmotrivši povezanost drugog i trećeg preliminarnog članka, evidentno je kako su povezani. Naime, država koja može steći drugu kupovinom, darivanjem, zamjenom ili naslijeđem mora biti autoritet istoj. Kako je Kant spomenuo i nestajanje vojske, valja reći da je ne moguće da jedna država vrši vojni autoritet prema drugoj, a jasno je kako ista legitimiteta nema. Valja nadodati kako je u međudržavnim sukobima primarni pokazatelj nadmoći vojske, no ako je nema teško je pretpostaviti da će neka država uspjeti naslijediti ili kupiti drugu, a da se ta, kupljena, ne pobuni protiv iste ili one koja ju je posjedovala prije. Naravno, u instituciji

poput Europske Unije to nije moguće jer svaka država ima svoj suverenitet koji je nepokolebljiv, a držim da Kant isto smatra za svoju idealnu kozmopolitsku strukturu.

Promatrajući prvi i treći članak može se zaključiti da ako nijedan mirovni ugovor ne treba smatrati valjanim zbog tendencija ka budućem ratu, tada stajaće vojske neće biti potrebne u tom smislu. Postoji mogućnost njihovog smanjenja koja samo po sebi već postoji dolaskom suvremene politike, koja se razvija nestajanjem post-komunističke Europe i razvojem te širenjem Europske Unije na centralnu i istočnu Europu. S druge strane, implikacija se može koristiti zamjenom antecedensa i konzekvensa. Naime, ako stajaće vojske potpuno nestanu, nijedan se mirovni ugovor neće smatrati valjanim zbog tendencija ka budućem ratu. Neće doći do ratova ako država nema vojsku koja će ju braniti, a samim time ne bi trebalo doći ni do ugovora sa takvom tendencijom zbog evidentnog razloga koji se manifestira u ideji nemogućnosti reakcije koju bi jedna od država mogla imati prema drugima.

Iako se prvi i četvrti članak ne nadopunjavaju u značenju, velika je vjerojatnost kako je Kant postavio iste kao one koji mogu stajati jedan uz drugoga te predstavljati poveznicu između vlastitog, pojedinog sadržaja te sadržaja ostalih članaka koje je naveo. Pokušati spojiti ideju u kojoj se mirovni ugovor ne treba smatrati valjanim ako vodi ka ratu te ideju da se država ne smije zaduživati zbog vanjskih državnih razmirica dovelo bi do toga da se neke ideje, koje ne moraju biti direktno povezane, povezuju silom.

Ako se unutar kozmopolitičke strukture jedna država-članica upliće u ustav ili vladu druge, uprava spomenute strukture trebala bi se uplesti u ovakvu razmiricu te, na temelju svojih načela prema kojima funkcionira, završiti istu jer je vjerojatno da ono ima autoritet u takvim situacijama nad državama-članicama. Izloživši peti, sada treba uzeti u obzir drugi preliminarni član Naime, nemoguće bi bilo nasilno uplitanje jedne države u poslove druge bila ona unutar veće državne strukture ili ne. Razlog tome je jasan: nepostojanjem vojske kojoj bi bio naređen pritisak u bilo kakvom smislu na drugu državu, nemoguće je nasilno uplesti se u poslove druge. Ako bi i došlo do kakvog nelegitimnog uplitanja, ne bi postojala moćnija država koja bi odlučivala o ishodu u takvoj situaciji.

3. Tri definitivna člana vječnog mira i Europska Unija

Ovim poglavljem ćemo saznati gdje je Europska unija smještena u Kantovom spektru ideja vječnog mira te razmotriti može li se što promijeniti ili unaprijediti u samim postulatima EU te postoji li mogućnost razvitka Europe u smjeru kozmopolitskog entiteta kojeg Immanuel Kant zamišlja. Svaki definitivni član vječnog mira biti će potkrijepljen idejama iz kompilacije svih povelja Europske Unije zvanog *Treaty for Establishing a Constitution for Europe*, potpisanog u Rimu 2005. godine, a uz to biti će spomenuti određeni članci koji su vezani za daljnju raspravu.

Prvi definitivni član vječnoga mira jest taj da građanski ustav u svakoj državi treba biti republikanski. Republikanski je onaj ustav koji je zasnovan prvenstveno na načelima slobode svih članova društva, potom na načelima ovisnosti o jednom zakonodavstvu koje stoji nad zajednicom i na načelima jednakosti svih (Kant 1964, 120). Takav ustav, republikanski, po Kantu sadrži nadu da će dovesti do željene posljedice i vječnog mira, a u svom porijeklu sadrži čisti pojam prava. Kant uzima primjer „referenduma“ u kojem državljani odlučuju treba li biti rata ili ne, u ovoj situaciji, odlukom građana, država ratuje ili ne ratuje. Samo republikansko uređenje omogućuje ljudima odabir između te dvije opcije, no i da promisle u što se upuštaju i je li to pametna odluka. Ustavi koji nisu republikanski često nisu sposobni pružiti građaninu takav komoditet odlučivanja. U drugim ustavima, državni poglavar postaje vlasnik države, u republikanskoj vlasti vladar ili vladari služe državu svojom punom vlašću, slično kao i despotizam. Jedina razlika između te dvije vrste vlasti je što republikanizam traži da izvršna vlast u državi bude odijeljena od zakonodavne, takvoj je državi, stoga, potreban predstavnički sustav. (Kant 1964, 121-123). Takav, republikanski ustav utemeljen je na društvenom ugovoru u kojem građani postaju slobodni i jednaki te stvaraju državu u kojoj mogu koegzistirati s drugima u slobodi (Wonicki 2008, 272).

Europska Unija se slaže sa ovim pravilom. Iako nemaju sve članice EU-a republikansku vlast, njihova organizacija jest takva što se vidi u poveljama na kojima je utemeljena Europska Unija. Teze navedene u Rimskoj povelji povezane su sa republikanskom idejom ustava te se evidentno isti prakticira u Europskoj Uniji. Neke od teza definiraju cilj Unije koji je promicanje

mira, njegove vrijednosti te sama dobrobit ljudi. Potom, EU će ponuditi svojim građanima slobodu, sigurnost te pravdu unutar vlastitih granica koje nisu ograničene unutar granica određene države-članice. Uz to, Unija tvrdi kako će se boriti protiv socijalne ekskluzije i diskriminacije te će promovirati socijalnu pravdu i zaštitu, jednakost muškaraca i žena, solidarnost generacija i ostalo (EU 2005, 17-18). Nagnani principom iskrene kooperacije, Europska Unija i države-članice će si sa međusobnim poštovanjem pomagati pri ostvarivanju točaka donesenih Ustavom (EU 2005, 18). Građani EU će uživati prava poput onog koje im dopušta da se sele i žive u slobodi unutar teritorija država-članica Europske Unije, pravo glasanja i kandidature u izborima za Europski Parlament te u municipalnim izborima svojih država. Kada ustav dopusti Uniji ekskluzivnu kompetenciju u određenoj domeni, samo ona može donositi i prihvaćati bilo kakav legalni akt, država-članica može imati dopuštenje uplitanja samo ako joj je to dopušteno od strane Europske Unije. Države-članice će aktivno podržavati vanjsku i sigurnosnu politiku u duhu lojalnosti i međusobne solidarnosti te će podržavati odluke EU u toj domeni (EU 2005, 20-21). Prema Kantu, država može imati više forma suvereniteta u koje spadaju monarhija, demokracija i druge te svejedno biti republikanska, to vrijedi za današnje, tradicionalne monarhije koje se mogu smatrati republikanskim državama jer se vlada po tom principu. Uz to, mora imati ustav, iz tog razloga se razlikuju od različitih vrsta autokracije, kako je već prije spomenuto, a svi članovi Europske Unije, osim Velike Britanije, imaju ustav, stoga se ova Kantova ideja poklapa sa praksom te institucije. Trebalo bi k tome dodati i činjenicu da su zakonodavna i izvršna vlast odvojene u modernim državama, a i u Kantovoj (Salikov 2015, 72-73).

Drugi definitivni član vječnoga mira je taj da se pravo naroda treba se temeljiti na federalizmu slobodnih država. U prirodnom stanju, države se promatraju kao pojedinci, no to stanje je za Kanta stanje neovisnosti o vanjskim zakonima. U tom stanju oni svi djeluju u interesu vlastite sigurnosti, ali mogu tražiti da se druga država uključi u poredak sličan građanskom te da tako mogu osigurati vlastito pravo, time bi te dvije države činile savez naroda. Kant nas poziva da ovdje budemo pažljivi, ova ideja ne vodi ka državi naroda, a takvo uređenje vodi kao podčinjavanju naroda nad jednim, glavnim, tj. kako bi Kant rekao: „...svaka država, naime, uključuje odnos višega (zakonodavca) prema nižemu (onome koji sluša, narodu), pa bi više naroda u jednoj državi sačinjavalo samo jedan narod.“(Kant 1964, 124). Kant smatra da države moraju tražiti pravo ratom i sretnim završetkom istog, no problem u toj priči jest to što mirovni ugovor ne završava rat u potpunosti, tj. postoji ratno stanje koje vlada među državama. Kada bi nekom narodu i pošlo za rukom osnovati republiku koja bi bila sklona vječnom miru,

onda bi ona postala središte federacije, uređenja kojem se priključuju i ostale države osiguravajući si slobodu. Kantova je ideja da se taj savez proširuje s vremenom (Kant 1964, 125-126). Iako to nije u potpunosti evidentno iz povelje Europske Unije, mogu se razabrati obrisi federalizma iste. Naime, kada ustav preda Uniji ekskluzivnu kompetenciju u određenoj domeni, samo ona može prihvaćati i stvarati zakone, osim ako to nije dopušteno državam članicama od strane EU. Ako EU i određene države dijele kompetenciju i povjerenje dobiveno ustavom, onda imaju ista prava koja su navedena u prethodnoj rečenici (EU 2005, 21). Postoji velika polemika oko problema svrstavanja Europske Unije u federaciju, no, samim podatkom navedenim iz Rimske povelje, moglo bi se argumentirati kako Europska Unija jest ili ima tendencije biti federalistički nastrojena.

Kada pričamo o drugom članku Kantovog vječnog mira pričamo o kozmopolitizmu. Taj koncept se može smatrati ideološkom manifestacijom globalizacije zbog toga što nam dopušta pluralnost vrijednosti, migracije i ostalo. Ideja je da sva ljudska bića pripadaju zajednici prema kojoj imaju moralne dužnosti kakve su sada imali prema pripadnicima država. Za razliku od države u ovoj situaciji imaju dužnosti prema svim građanima takve kozmopolitske institucije (Wonicki 2008, 272).

Čini se da se EU slaže s Kantovim drugim uvjetom, jer je to internacionalna struktura sa državama članicama koje ju formiraju. S druge strane, EU nije federacija, mnogo ljudi ju smatra nepotpunom federalnom državom, no u suštini ona ima federativnu prirodu. Iako joj se pravna i politička struktura ne mogu opisati kao federativne u doslovnom smislu, one sadrže elemente federacije i tendencije da to postanu (Salikov 2015, 73). EU prati određene faktore zadane u Kantovom vječnom miru, a ako želimo razmotriti mogućnosti ostvarivanja trajnog mira moramo odvojiti tri faze koje nas vode od rata do stabilnog mira; negativni, pozitivni mir i integracija. Negativni mir uključuje isključuje postojanje rata u tom trenutku. Pozitivni mir je za Kanta stabilnost, ono čemu čovječanstvo treba težiti. Integracija, jedan od glavnih ciljeva Europske unije, predstavlja spoj država koje su u toliko mirnom stanju da ne postoji mogućnost rata među njima. Recimo da se tu nalazi Europska unija koja se još trudi napredovati u tome smislu. Usprkos tome, EU je naprednija od Kanta u ovome smislu, jer on nije vjerovao u tako blizak odnos država, zato, ako EU postane jedna federalna država, biti će iznad ideje Kantove „unije mira“. Imamo dovoljno razloga vjerovati kako može doći do stabilnog mira preko federacije poput one koja bi EU mogla postati, a to znači da bi se eliminirala bilo koja militantna prijetnja iz tog područja. No, ono što se vidi iz razvoja EU je da transfer suvereniteta federalnoj vlasti ne vodi do nestanka države, što je suprotno od onoga što je Kant govorio i što sam

spomenuo ranije dok sam predstavljao Kantovu teoriju ovog uvjeta vječnog mira. Štoviše, taj transfer čini rat gotovo nemogućim za ostvarivanje između država u takvoj federaciji prvenstveno zbog visokog nivoa kooperacije (Salikov 2015, 74).

Treći definitivni član vječnoga mira je pravo građana svijeta na uvjete općeg hospitaliteta. Hospitalitet, ili gostoprimstvo, je pravo svakog stranca da dođe na tuđe tlo i ne osjeća se kao neprijatelj. Dok se mirno vlada, ne smije se biti neprijateljski nastrojen prema njemu, no ako se smatra da došljak donosi propast, Kant kaže da mu se to pravo može uskratiti. Naime, nitko nema više pravo biti na jednom mjestu nego drugi (Kant 1964, 127-128). Postoji nekoliko elemenata koje sadrži da univerzalni hospitalitet, a to su: prihvaćanje autonomije drugih, prihvaćanje vanjske i unutarnje slobode individue te poštivanje univerzalnog zakona. Ako uzmemo ovo u obzir, bilo bi iracionalno da ljudi započinju ratove, prvenstveno zbog egoističnih tendencija i moralnih razloga. Ljudi mogu izgubiti život i sve materijalne stvari, a, s druge strane, ne žele prekršiti univerzalni zakon (Wonicki 2008, 274). Tada bi, neovisno o ishodu rata, ako prežive, pretrpjeli posljedice.

Slobodno kretanje osoba, kapitala i drugog je garantirano unutar Europske Unije, a to obuhvaća i pridošlice u istu (EU 2005, 18). Zajednička obrambena politika jest integralni dio vanjske i unutarnje politike koja će Uniji dopustiti operacijsku mogućnost prema civilnom i vojnom imovinom. Imovinu je moguće koristiti u obrambene svrhe kao i za održavanje mira te ojačavanja internacionalne sigurnosti u skladu sa principima povelje Ujedinjenih Naroda. Države-članice će dopustiti preuzimanje njihove civilne i vojne imovine od strane Europske Unije za implementaciju zajedničke obrambene politike kako bi doprinijeli objektivima postavljenim od strane Europskog vijeća. Europska Unija i države će se pridržavati solidarnog duha ako je država-članica žrtva terorističkog napada ili kakve druge katastrofe. Unija će mobilizirati sva sredstva kojima raspolaže i koja su dana od drugih država kako bi: spriječili terorističke prijetnje na teritorijima po kojima se EU proteže; zaštitili demokratske institucije i populaciju ugroženu terorističkim napadom te pomogli državi-članici unutar svojeg teritorija uslijed poziva koji je upućen od vlade iste države (EU 2005, 38).

Iako se može pretpostaviti da je EU kompatibilna sa trećim člankom te argumentirati da je Kantova teorija koherentna sa praksom Europske Unije, treći članak je problematičan. Drugim riječima, iako su Prvi i Drugi definitivni članci smatrani ispunjenima od strane EU-a, onaj treći, koji uključuje Kantove zakone o hospitalitetu, nije. Moglo bi se EU smatrati kao unutarnjom kozmopolitskom federacijom, no ne i vanjskom, u političkom smislu (Brown 2014, 687-688).

Kako bi razumjeli koji su unutarnji faktori kozmopolitske federacije u Kantovom tekstu, moramo se vratiti Prvom i Drugom definitivnom članku. Ta dva članka se dotiču isključivo države. Jedan od uvjeta, spomenut ranije u eseju jest da se vladine strukture trebaju temeljiti na republikanizmu. Taj uvjet naglašava vanjsku slobodu, demokratsku vlast i zakonsku vlast države. Već je spomenuto kako Europska Unija prakticira te uvjete. Brownov članak sugerira kako Drugi definitivni član služi kao restrikcija institucionalnom sastavu federacije. Kant je skeptičan prema prinudnoj svjetskoj državi te odbija takav model, dok prihvaća slabiju federaciju slobodnih država (Brown 2014, 679). Prinudna svjetska vlast je korisna zbog praktičnih razloga, ona bi mogla donijeti kraj ratovima i prijetećoj ekspanziji slobodnih i neovisnih država. S druge strane, Kant smatra da bi država temeljena na tim principima vodila ka despotizmu i ugrozila slobodu. Stoga, treba bi postojati red poput onoga u zakonitoj federaciji pod kolektivno prihvaćenim internacionalnim pravom, državni kongres. Očito je da EU prati te principe i da svaka država koje želi postati članica Unija mora prakticirati slobodu, demokraciju, ljudska prava i zakonsku vlast (Brown 2014, 680). Kao što je spomenuto u početku, očito je da su prva dva članka koncentrirana na strukturu vlasti te da se ne okreću vanjskim odnosima sa drugim vlastima. Međutim, zadnji članak pokriva ono što su prva dva previdjela, a to su vanjskopolitički te unutarnji odnosi koji stvaraju neke probleme koje EU nije izbjegla.

Treći definitivni članak se koncentrira na kozmopolitsko pravo te je, kao što je i spomenuto, vanjski orijentiran. On pruža zakonsku obavezu prema osobama i državama bez obzira kojoj državi osoba pripada. To je razlog zašto se smatra kozmopolitskim člankom. On smatra ljude građanima svijeta te proglašava pravo na univerzalnu gostoljubivost (Brown 2014, 683). Kozmopolitsko pravo je smatrano pravom na humanost te je omogućava da individue ulaze u odnose sa građanima drugih država pod uzajamno prijateljskim odnosima, zbog toga je i potreban u Kantovoj političkoj teoriji (Brown 2014, 684). Prema Brownu, zakoni hospitaliteta ili gostoprimstva ne bi se trebali aplicirati samo među članovima federacije, već i na države koje nisu članice iste. Ovdje dolazi do nekoliko praktičnih problema za EU. Uz to, biti će navedeno nekoliko točaka o neslaganju EU-a i Kantovih ideja u Trećem definitivnom članku. Europska Unija nije konzistentno pratila Kantove ideje o ljudima koji hoće pristupiti teritoriju federacije. Kao primjer, Brown spominje da Europska unija nije konzistentna u tretmanu i osiguranju ljudi koji nisu građani Unije ili koji nisu smatrani Europljanima od raznih država članica. Ovo je evidentno u EU-ovoj nekonzistentnoj politici prema ljudima koji traže azil, a,

uz to, postoji puno dokaza o lošoj zaštiti raznih ljudi, na primjer, Roma od diskriminativnih politika država članica (Brown 2014, 686).

U ljeto 2010, Francuska vlast je odlučila izdvojiti te istjerati Rome koji su prebivali u toj zemlji, a bili nezaposleni više od 3 mjeseca. Uzrok ovom potezu francuskih vlasti bio je napad na policijsku stanicu od strane jednog Roma. Rom je bio član skupine koja je živjela u mobilnim kućama u Francuskoj, a kojih sveukupno ima oko 300,000. Važno je navesti kako Romi iz drugih država-članica (npr. Rumunjske) nisu bili navedeni kao napadači policijske stanice, iako je predsjednik Sarkozy u svom govoru u Grenobleu okrivio delikventno ponašanje svih Roma, onih domaćih te pridošlica. Usprkos tome, argumenti vezani za nesigurnost građana te kriminal u tim grupama ljudi slijedili su ubrzo nakon, a Francuski politički diskurs je podržavao izbacivanje te etničke skupine. Izdan je dokument kojim se navodi 300 kampova čiji ljudi moraju biti istjerani (Juverdeanu 2016, 3-4).

Prilikom povratka, migranti su bili prinuđeni ostaviti otisak prsta, mnogo se Roma dobrovoljno vratilo u Francusku te su dobili 300 eura pomoći radi toga. Nekoliko dana nakon francuskog deklariranja kako Romi nisu meta specifičnih državnih napada, nove informacije su pokazale da to, zapravo, nije istina. Nevladine organizacije su reagirale te postavile velik javni pritisak. Centar za Europska Romska Prava je naveo kako je ovaj događaj prekršio klauzule u Direktivi za ljudska prava te protu-diskriminacijske teze u Povelji o temeljnim pravima EU-a. Osim toga, to što su Romi bili fotografirani te što im je uzet otisak prsta bez njihova pristanka spada pod domenu kršenja određenih članaka zakona Europske Unije (Članak 30, Direktiva 95/46). Iako je Direktiva Ljudskih Prava trebala zaštititi ljude protiv izгона, izgleda da Francuska nije u potpunosti implementirala Direktivu čime je dopušteno da država o određenim pitanjima sama odlučuje (Juverdeanu 2016, 6-7).

Odgovor Europske Unije je bio buran na situaciju u Francuskoj, a Europska Komisija je pokrenula prekršajne postupke zbog loše implementacije Direktive. Europski Parlament je donio rezoluciju u rujnu 2010. godine vezanu za situaciju s Romima koja se tiče slobodnog kretanja u Uniji, Rezolucija smatra da masovna tjeranja nisu dozvoljena Direktivom o pravima Europske Unije i Europske Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Takvi potezi država-članica nisu dozvoljeni jer krše Direktivu 2004/38/EC o slobodnom kretanju građana i njihovih obitelji unutar EU-a (Juverdeanu 2016, 6).

Čini se kako je sloboda kretanja unutar EU-a je s jedne strane korisna zbog bolje integracije, no, s druge, se čini kako predstavlja izvor opasnih situacija poput ove. Neki Europski građani

su stimulirani na mobilnost, dok je kod drugih mobilnost ograničena zbog argumenata o sigurnosti. Ovaj događaj simbolizira kako Europska Unija ne može biti smatrana sigurnim područjem za građane njezinih država-članica. EU vidi vlade članica kao rješenje problema diskriminacije, no, kako se u primjeru vidi, vlade članica se, zapravo, mogu smatrati problemom (Juverdeanu 2016, 9-10). Uz to, valja nadodati kako je vrlo upitna politička pragmatičnost retroaktivne politike kakvu ima Europska Unija. Naime, kao što se vidi u primjeru Roma, dogodilo se nešto loše, a tek onda Unija reagira rješenjem ili ga pokušava pronaći. Za razliku od pro-aktivnog rješavanja problema, koje jest puno teže, ono retroaktivno može imati velike posljedice, veće i od ovih koje su Romi doživjeli. Zato, predlažem drugačiji pogled na donošenje Direktiva. Smatram da je bolje postaviti stroge upute za države članice te im ograničiti spektar odluka u pogledu ljudskih prava i tako spriječiti žrtve potencijalnih propusta, nego reagirati tek nakon određene situacije te ju pokušati ispraviti u trenutku kada već žrtve postoje. Iako se možda i kompromitira sloboda države-članice u jednom aspektu, u drugom su građani Europske Unije i njihovo pravo na mobilnost zaštićeni.

Zbog nedosljednih pozicija u promociji ljudskih prava i demokracije, postoje neke iregularnosti koje se manifestiraju na puno načina, poput navedenog primjera. Stoga, usprkos kozmopolitskim elementima, Europska Unija trenutno ne ispunjava Kantov Treći definitivni član u potpunosti. Usprkos tome, postoje trenutci u kojima je evidentan potencijal i mogućnost razvoja tog aspekta EU-a. Važno je stoga argumentirati kako Unija ima predispozicije stvoriti svjetlu budućnost za sebe tako da postane manifestacija Kantovih ideja, no, zasada, se to može tretirati isključivo kao pretpostavka.

Iako situaciju trenutno dodatno kompliciraju navale migranata s Bliskog Istoka u Europu, ispočetka je samo nekolicina Europskih zemalja bila zatvorena za njihov ulazak. Inače, u toj situaciji zemlje često uzimaju kao argument tvrdnju koju i Kant zastupa, a to je da ti došljaci nisu došli s dobrim namjerama i to dokazuju nekoliko događaja i napada izvršenih na velike gradove u koje su migrirali. To bi se, u aspektu vječnog mira, vrlo vjerojatno smatralo donošenjem propasti, a mnogo bi konzervativnijih država zastupalo tu tezu. Takvo mišljenje često upada u problem generalizacije, no uz postojeći, Kantov „argument propasti“ možemo reći da je konzervativno stajalište legitimno te relativno stabilno i smatram da bi se autor Vječnog mira složio s istim.

Za kraj poglavlja rekao bih još nešto i o pitanju može li Kantov projekt vječnog mira biti od ikakve pomoći daljnjem razvoju Europske Unije? O tome je pisao Salikov kojeg sam u

nekoliko navrata koristio u ovom poglavlju, a, prema njemu, pitanje nije toliko jednostavno. Naime, postoji nekoliko teorija koje Kant koristi u svojem djelu, a one se bave teorijom, povijesti i praksom. Naravno, praktične upotrebe ove teorije su najčešće beznačajne za nas, prošlo je oko 200 godina otkad je izdano Kantovo djelo, o tome samo nešto rekao u prvom poglavlju te zaključio da je većina tih teorija neuporabiva. S druge strane, neke Kantove ideje koje bi spadale u teorijsku domenu njegove filozofije bi nam dobro koristile. Naime, Kant govori o postupnom širenju takve federacije naroda na sve zemlje svijeta, a možda bi upravo ta ideja dobro došla Europskoj Uniji (Salikov 2015, 75). Ako države ispunjavaju kvote koje je postavila EU, a, naravno, postoji konsenzus EU oko toga, onda nema razloga da te države ne budu prihvaćene. Proširenje Unije bi dovelo i do novih integracija kojima sama institucija i teži, a, prema Salikovu, EU bi mogla stvoriti dobre veze sa drugim regionalnim institucijama poput ASEAN-a³⁴ te poticati ideju spomenute integracije koja bi možda dovela do supraregionalne federacije u budućnosti (Salikov 2015, 75). EU je na dobrom putu ka implementaciji glavne ideje Kantovog eseja, a to je da sve društvene veze budu pod kompasom zakona, jedino na što se treba obratiti pažnja te se spriječiti je prevelika centralizacija unutar federacije u kojoj bi se Unija pretvorila u ogromnu državu. Razloge koje prohibiraju centralizaciju sam naveo ranije, dok sam izlagao Kantove članke o vječnom miru.

4. Moralni kozmopolitizam

U Wonickijevom članku, autor izdvaja jedan argument koji bi mogao biti problematičan za kozmopolitsku teoriju, a to je problem superiornosti liberalne demokracije. Možemo pretpostaviti kako je u suvremeno doba ideja kozmopolitizma ideja u kojoj vlada nekakva vrsta suvremene demokracije. Nadalje, ako se EU širi izvan Europskih granica⁵, neće biti dopušteno bilo kojoj državi učlaniti se u tu instituciju, već će morati ispuniti nekakve uvjete. Pretpostavimo

³ Association of Southeast Asian Nations (<http://www.dictionary.com/browse/asean>)

⁴ ASEAN predstavlja mekani regionalizam, a njegov je cilj kooperacija bez integracije koja se u zadnje vrijeme mijenja. Dovođenje odluka nije pravničko, već neformalno u regiji te postoji duboka mreža neformalnih sastanaka koji inkorporiraju svoja pravila nazvana “mekanim institucionalizmom”, ili, “način ASEANA”. Naravno, takav način rada je u kontrastu sa birokratskim strukturama i pravičnim procedurama donošenja odluka u EU-u. Iako ASEAN nema legislativnu funkciju, parlament ili vrhovni sud kao i Europska unija, te se nalazi rijeđe od EU-ovih zasjedanja, neki bi mogli argumentirati kako Europska Unija može iskoristiti neke njihove navike te ih implementirati u vlastite procedure te politiku. Iako je vrlo teško razmotriti mogu li se ASEAN-ove navike poput principla pragmatizma, političke i tržišne fleksibilnosti iskoristiti u EU-u, zbog puno kompleksije strukture kakvu posljednja ima, moguće je argumentirati o njihovoj suradnji kako ASEAN predstavlja uspjeh u razvoju vlastite regije usprkos mnogim razlikama poput vjerskih, političkih ili ekonomskih.

⁵ Možemo zaključiti da onda više neće nositi ime Europska Unija, no ipak ga zadržimo

da će u budućnosti jedan od temeljnih uvjeta biti onaj do kojeg se i sada najviše drži, a to je da potencijalna članica mora imati formu suvremene liberalne demokracije u uređenju države. Problem koji se može uputiti takvoj vrsti demokracije jest da se onda može zaključiti kako je zapadnjačka forma života i kulture ona koja je bolja od svih drugih formi te da zapadnjaci imaju moralno pravo propagirati ju i stavljati na prvo mjesto u takvoj instituciji. Ako se takva ideja zadržava, onda nema smisla održavati granice država članica, već ostvariti jednu veliku „zapadnjačku“ državu, čemu bi se Immanuel Kant protivio (Wonicki 2008, 277). No, tko bi uopće odredio koja je država demokratska ili ne, zapitala bi se Chantal Mouffe koju parafrazira Wonicki? Usprkos ovom protuargumentu, ova kritika suvremenog kozmopolitizma ostaje veliki problem koji se mora riješiti, a, ako ga detaljiziramo, shvaćamo da dolazi do distorzije u primatu između kozmopolitskih i ljudskih prava (Wonicki 2008, 278).

Ova problematika me ponukala da razmotrim jedan tip kozmopolitizma u Kantovom Vječnom miru, a to je onaj moralni. Naime, Georg Cavallar, autor članka *Cosmopolitanisms in Kant's Philosophy* smatra da ih postoji više u Kantovom djelu, no on stavlja naglasak na navedeni, pa sam ga zato u ovom poglavlju odlučio razmotriti te pokazati kako se interpretacije Kantovog djela ne moraju samo svesti na politički i pravni kozmopolitizam jer smatram da je onaj moralni vrlo važan u stvaranju globalne vlasti ili unaprjeđenja Europske Unije.

Kant brani moralni kozmopolitizam argumentom koji nalaže da sva racionalna bića trebaju biti držana za cilj, a ne kao sredstvo kojim se dolazi do nečeg drugoga. Ova Kantova ideja morala je postala velik dio autorove deontološke etike te je, također, dobro iskoristiva u domeni kozmopolitizma. Ta ideja je izjašnjena u konceptu etičke zajednice u koju se ljudi slobodno ujedanjuju, a temeljena na jednakosti i zakonodavstvu koje oni izvršavaju (Cavallar 2012, 98-99). Takva moralna zajednica je različita od političke koja vlada nad vanjskim akcijama ljudi, ova, s druge strane, je utemeljena na moralnim zakonima, a ako se ljude tretira kao ciljeve ona je takva zajednica zaokružena. Ti moralni zakoni su za Kanta usko povezani s vjerom te se često ideja moralnog kozmopolitizma spaja sa onim teološkim koji se zasniva na autorovoj metafizici i deontologiji (Cavallar 2012, 99).

Problem postavljen na početku ovog poglavlja je rješiv uz kombinaciju političke i moralne ideje kozmopolitizma. Naime, ako bi moralni kozmopolit tretirao ljude kao ciljeve, a ne sredstva, sigurno bi htio imati političko uređenje u kojemu vlada najpravednija struktura i gdje se može smatrati slobodnim i jednakim, kao što vidimo u Kantovoj ideji *commonwealth*-a. To je i sam razlog zašto uopće ulazi u zajednicu sa drugim ljudima. Ako bi se EU proširila i zahtijevala uvjet liberalne demokratske procedure za ulazak države u takvu federaciju, ne vidim

zašto takva država ne bi to htjela prihvatiti. Problem je ove kritike to što je loše koncipirana, zapadnjačke vrijednosti neće uništiti „autentičnost“ drugih, potencijalnih članica zahtijevajući demokraciju. Smatram da vrsta vladavine koja zahtjeva autoritativno uređenje nema što tražiti u kozmopolitskoj državi jer sam njen vladar ne smatra sve građane slobodnima i jednakima da bi se predao nekoj većoj vladi koja to traži. Drugim riječima, smatra se boljim od drugih. Time hoću reći da postoji mala mogućnost da će država koja ima autoritativni poredak htjeti biti član takve federacije, to jest, da će države koje imaju nekakvu vrstu demokracije nastojati biti dio tog, Kantovog kozmopolitskog cilja. Što se tiče morala, smatram da je sama zapadnjačka politička ideja mnogo moralnija od drugih, autoritarnih politika iz razloga koje sam naveo prije, te da nitko neće izgubiti svoj dio kulture ako postane slobodan i jednak drugim građanima. Ako je politička kultura autoritarne države toliko važna jednom narodu, onda zasigurno takav neće htjeti biti među državama koje se snažno protive takvom stavu.

5. Zaključak

Prema argumentaciji i uz pomoć spomenutih filozofa i njihovih radova, možemo zaključiti kako je Europska unija na dobrom putu ka ostvarenju Kantog idealnog vječnog mira. Također, u nekim instancama, vidimo kako je „kozmpolitska verzija“ Europe i nadišla autorove ideje te bi se, daljnjim razvojem, uspjela dovesti do, suvremeno prilagođene, razine Kantove kozmpolitske ideje. Dosadašnji razvoj EU se vidi prema preliminarnim članovima vječnog mira čija bi analiza mogla poprimiti anakronističke kritike, no potrebna je kako bi se sagledala cijela slika Kantove ideje mira. Uz to, nazire se tendencija prema napretku te se izbjegava jedna od temeljnih kritika zapadnjačkog moralnog nametanja u temeljna tri članka vječnog mira s kojima sam proveo i najviše vremena u eseju. Izgleda kao da se Kant ogradio od mnogo propusta, što je rijetko za takve grandiozne ideje tog tipa te ne vjerujem da će takva modernizirana i prilagođena inačica teorije imati problema u daljnjem razvoju ako prati temeljnu ideju autora. Štoviše, takve jednostavne premise koje čine Vječni mir, mogu imati rješenje za suvremene i buduće probleme Europe, poput migrantske krize, iako bi se mogle strpati u koš sa suvremenim konzervativnim idejama današnje zapadnjačke demokracije.

6. Literatura

1. Brown, G. 2014. The European Union and Kant's idea of cosmopolitan right: Why the EU is not cosmopolitan. U: Beate, J. *European Journal of International Relations* 20 (3): <http://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1354066113482991> (stranica posjećena: 5. listopada 2017).
2. Cavallar, G. 2012. *Cosmopolitanisms in Kant's Philosophy*. U: Erman, E. ur. *Ethics and Global Politics*. Stockholm: Sweden Research Council.
3. Juverdeanu, C. 2016. Roma EU citizens – Caught Between EU and Member States. *CETLS online paper series* 5 (2): <https://www.qub.ac.uk/schools/SchoolofLaw/Research/European/FileStore/Filetoupload,735699,en.pdf> (stranica posjećena: 20. lipnja 2018).
4. Kant, I. 1964. *Pravno politički spisi*. Zagreb: Politička kultura.
5. Salikov, A. 2015. Kant's Perpetual Peace Project and the Project of the European Union. U: Kalinnikov, L.A. ur. *Kant Studies Journal*. Kaliningrad: Imanuil Kant Baltic Federal University Press, 70-78.
6. Treaty of Establishing a Constitution for Europe, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2005.
7. Wonicki, R. 2008. Cosmopolitanism and Liberalism: Kant and Contemporary Liberal Cosmopolitanism. U: Čović, A. ur. *Synthesis Philosophica*. Zagreb: Croatian Philosophical Society, 271-280.